

آیا کشور همسایه شمالی برای جبران زیان نفت و گاز خود چشم به بازارهای ایران دوخته است؟

چالش نفت روسی

۴۰ میلیارددلاری بین شرکت ملی نفت ایران و شرکت گازپروم روسیه امضا شده است. هرچند گازپروم هیچ‌وقت رقیمی برای این تفاهم‌نامه قید نکرد و این ادعا تنها به منابع ایرانی محدود ماند.

از سوی دیگر به نظر می‌رسید تفاهم‌نامه از نظر تجاری هم اهمیت چندانی نداشته باشد؛ بااین‌حال در بی انتشار متن و خبر آن، رسانه‌های نزدیک به دولت مدعی شده‌اند که ذیل این تفاهم‌نامه قرار است ایران گاز مازاد روسیه را بخرد.

ظاهرا در این تفاهم‌نامه محورهای متعددی در ارتباط با تجارت گاز تعریف شده که پرسرصدترین آن «واردات و سوآپ گاز از روسیه» است. محوری که از قضا به گفته مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران زودتر از سایر موضوعات به مرحله عقد قرارداد خواهد رسید.

طبق گزارش وزارت نفت ایران هم، روس‌ها به دنبال تحریم اروپایی‌ها، برای ۷۵ تا ۹۵ میلیارد مترمکعب از گازشان بازاری ندارند و به دلیل ضعف زیرساخت‌های اتصالی، این‌ گاز به‌راحتی قابل تغییر مسیر به بازارهای غیراروپایی هم نیست.

وزارت نفت ایران مدعی است که این اتفاق یک فرصت کلیدی برای ایران است تا گاز روسیه را از عملیاتی‌ترین مسیر ممکن، یعنی از طریق ترکمنستان و با برعکس‌کردن (Reverse) خط لوله CAC، به این کشور و سپس از طریق دو خط لوله با ظرفیت نهایی ۲۰ میلیارد مترمکعب به ایران وارد کند.

برنامه صادراتی نداریم، اکتفا کرده‌ایم به سوآپ

اگرچه دولت رئیسی این اقدام را هم جزء دستاوردهای دیپلماسی انرژی خود تلقی می‌کرد اما بلافاصله با موجی از انتقادات کارشناسان مواجه شد. برای مثال هادی‌تالله خادمی، نایب‌رئیس کمیسیون انرژی مجلس دهم، در گفت‌وگوی خود با «شرق» عنوان کرد: «کار به جایی رسیده که دومین دارنده ذخایر گاز جهان واردکننده شده است و روسیه‌ای که حاضر نیست فقط چند درصد کم‌شدن صادراتش را تحمل کند، ایران را به‌عنوان راهی برای جبران بازارهای ازدست‌رفته خود می‌بیند. این را یک دستاورد معرفی می‌کنند! این ماجرا نهنتها برای ما دستاورد نیست؛ بلکه باید برایش عزاداری کرد».

او گفت ما اصلا با کشوری قراردادی نداریم که بخواهیم گاز روسیه را سوآپ کنیم یا حتی در خوش‌بینانه‌ترین حالت آن را بگیریم و صادر کنیم. «نگاهی به کشورهای همسایه کنید؛ ما حتی لوله‌های صادرات گاز به پاکستان را هم دیگر نداریم، ترکمنستان هم خودش گاز دارد، به افغانستان هم خط لوله و زیرساخت صادرات گاز نداریم و فقط برای صادرات بخشی از گاز مازاد

احتمال رفع مسدودی سرویس‌های گوگل در ایران

Google Play

تا با اعمال بهبودهای فنی در این اپلیکیشن، ضمن رفع

نگرانی کاربران، مشکل اخطار گوگل هم مرتفع شود. ماجرا از آنجا شروع شد که در روزهای اخیر یک اخطار امنیتی از سوی Google Play Protect برای اپلیکیشن روییکا صادر شد. کاربران روییکا در برخی مارکت‌های اندرویدی ایرانی هم که متصل به سیر ایمنی گوگل است، با پیغام مشابهی مواجه شدند. روییکا هم با توجه به اینکه در دو ماه گذشته، هیچ‌گونه تغییر فنی در دسترسی‌ها و ساختارهای امنیتی روییکا ایجاد نکرده بود، جهت آگاهی از ایراد و رفع مشکل، با گوگل وارد مذاکره فنی شد و گوگل نیز قول مساعد جهت رفع آن داد؛ اما روییکا به دلیل آنچه اهمیت افکار عمومی

برنا؛ پس از محدودسازی اپلیکیشن ایرانی روییکا در گوگل پلی و اعلام اخطار این مارکت خارجی به کاربران ایرانی این اپلیکیشن، روییکا نسبت به ارائه نسخه جدید و اصلاح‌شده این اپلیکیشن اقدام کرد که تاکنون اخطاری از سوی گوگل پلی برای کاربران ارسال نشده است؛ بنابراین احتمال می‌رود که در صورت مانع‌تراشی نکردن گوگل برای این سکوی ایرانی، سرویس‌های گوگل که عموما در روزهای اخیر در ایران مسدود شده‌اند، هم مجددا اجازه فعالیت پیدا کنند. در پی محدودسازی برخی از برنامه‌ها و پلتفرم‌های پرکاربرد ایرانی از سوی «گوگل پلی» به بهانه حمایت از حریم خصوصی، عموماً سرویس‌های گوگل هم در ایران مسدود شد. در همین راستا با مواجه‌شدن کاربران روییکا با اخطارهای گوگل پلی، اگرچه گوگل به درخواست‌های روییکا برای اعلام دلیل ارسال اخطارها پاسخ نداد؛ ولی روییکا نسخه جدید خود را عرضه کرد

شرق؛ روسیه که این روزها گرفتار جنگ با اوکراین است و بازارهای انرژی را باخته است، تلاش می‌کند که زیان خود را از طریق تصاحب بازارهای ایران جبران کند. حالا دو مشتری بزرگ نفت ایران یعنی هند و چین به سمت روسیه چرخیده‌اند و تزارها باعث افت چشمگیر سهم ایران در بازار نفت این دو کشور شده‌اند؛ اما در مقابل روسیه اعلام کرده حاضر است گاز خود را از ایران سوآپ کند. کارشناسان انرژی می‌گویند که روسیه در ازای پرداخت مبلغ ناچیز حق سوآپ گاز به ایران، بازارهای بزرگ نفت را از آن گرفته است.

باخت بازار انرژی به روسیه

به گزارش خبرگزاری اینترفکس ماه گذشته در حاشیه همایش اقتصادی خزر که در مسکو برگزار شد، وزیر نفت ایران و معاون نخست‌وزیر روسیه به ماجرای سوآپ فرآورده‌های نفتی ازجمله بنزین از دریای خزر و تهاثر ارقام غیرنفتی با نفت اشاره کرده‌اند.

جواد اوچی، وزیر نفت ایران، گفته بود که دو کشور قادر هستند تا ۱۰ میلیون تن سوآپ فرآورده‌های نفتی و غیرنفتی داشته باشند و تاسیسات زیربنایی آن نیز وجود دارد.

حالا عبدالله باباخانی، کارشناس انرژی، در واکنش به ماجرای آغاز سوآپ نفت روسیه از سوی ایران، نموداری از فروش روسیه به بازارهای سابق ایران یعنی هند و چین منتشر کرده و نوشته: «ایران تا ۲۰۱۹ روزانه حدود ۵۰۰ هزار بشکه نفت به هند می‌داده و بعد از تحریم، حدود صد هزار بشکه به‌صورت غیررسمی، روسیه قبل از جنگ حدود ۱۵۰ هزار بشکه نفت به هند می فروخت و بعد از تحریم اروپا آن را به ۱۰۱ میلیون بشکه رسانده. حالا هم به ایران فشار می‌آورد که نفت را برایش سوآپ کند و بشکه‌ای دو دلار بگیرد!».

به‌جز این نشریهٔ اولیهٔ پرابیس نیز در گزارش اخیر خود به این موضوع اشاره کرده و نوشته است: «گرچه افزایش درخورتوجه حجم نفت خام نفتکش‌هایی که هنوز مقصد نهایی آن نشان نداده‌اند، کار نظارت بر صادرات روسیه را پیچیده‌تر کرده؛ اما بیشتر این کشتی‌ها به هند ختم می‌شوند و تعداد کمتری هم به سمت شرق و چین حرکت می‌کنند. افزودن این کشتی‌ها به محاسبات، نشان‌دهنده افزایش مداوم جریان ترکیبی نفت خام روسیه به ترکیه، چین و هند در هفته‌های اخیر است.»

طبق گزارش این نشریه، صادرات نفت روسیه به چین، هند و ترکیه در ماه زوئن به اوج خود که ۲۰۲ میلیون بشکه در روز بود، رسید.

جبران زیان روسیه از جیب ایران

پیش از جریان سوآپ نفت نیز وزیر وزارت نفت مدعی شده بود که تفاهم‌نامه‌ای

عکس

باور کارشناسان انرژی هرگز برد-برد نبوده، در شرایطی دنبال می‌شود که در سال‌های گذشته ده‌ها پروژه ایرانی-روسی یا با پیمان‌شکنی روسیه بی‌نتیجه ماندند یا منافع ایران به‌طور شفاف لحاظ نشده است.

نیروگاه بوشهر، میدان نفتی آذر، آبادان و پایدار غرب، منصوروی و چنگوله، نیروگاه سیریک، خط‌آهن گرمسار-اینچه‌برون، واکسن کرونا و… بارزترین نمونه‌های آن هستند. بااین‌حال حتی اگر قصد چشم‌پستن روی تمام این تجرب را هم داشته باشیم، همین چند ماه پیش بود که خبر آمد با وجود ادعای اعضای کابینه سسزده‌هم مبنی بر اینکه روسیه برای سرمایه‌گذاری در انرژی و ترانزیت به ایران می‌آید، نهنتها روس‌ها برای سرمایه‌گذاری به ایران نیامده‌اند بلکه حجم تجارت بین دو کشور نیز بسیار اندک است. ماجرا از این قرار بود که احسان خاندوزی، وزیر اقتصاد، در زمان سفر رئیسی به روسیه از توافقات دوجانبه در بخش‌های نفت و انرژی، راه‌آهن و ترانزیت دو کشور و تکمیل راهگذر شمال به جنوب از طریق ترانزیت ریلی خلیج فارس به اروپا، اینچه‌برون و رشت-آستارا خبر داده بود. وزیر اقتصاد گفته بود بناس‌ت روسیه برای راه‌آهن رشت-آستارا پنج‌میلیارد دلار خط اعتباری اختصاص دهد و هزار لوکوموتیو از این کشور خریداری شود؛ اما کمی بعد کاظم جلالی، سفیر ایران در روسیه، به ایلنا گفت: «هیچ توافقی با روسیه برای تأمین مالی این پروژه وجود ندارد. روی این موضوع کار می‌کنیم که این پروژه به شکل مشترک انجام شود؛ ولی اینکه قرار باشد روسیه تأمین مالی را انجام دهد، خبر درستی نیست.»

هادی تیزهوش‌تابان، رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه، نیز با گفتن جمله «ما که چیزی ندیدیم»، به «شرق» گفت: «روسیه تاکنون هیچ سرمایه‌گذاری خاصی در ایران انجام نداده است.»

همان زمان مشخص شد که به‌جز سرمایه‌گذاری، سطح تجارت بین ایران و روسیه نیز ارقام جذابی نیست. آمارهای گمرک روسیه نشان می‌داد در سال ۲۰۲۱ این کشور حدود سه‌میلیارد و ۶۸ میلیون دلار با ایران تجارت داشته است که البته بیشتر از اینکه از ایران کالا وارد کند، به ایران کالا صادر کرده است. در مجموع واردات روسیه از ایران در سال ۲۰۲۱ حدود ۹۶۷ میلیون دلار بوده؛ درحالی‌که صادرات این کشور به ایران بیشتر از سه‌برابر واردات از ایران بوده است. آمارهای گمرکی روسیه نشان می‌دهد کل تجارت خارجی این کشور در سال گذشته میلادی حدود ۵۷۰ میلیارد دلار بوده و به‌این‌ترتیب سهم ایران از کل تجارت خارجی این کشور تنها هفت‌دهم درصد بوده است.

خود، خط لوله انتقال گاز به عراق و ترکیه داریم که آنها هم ظرفیت محدودی دارند؛ بنابراین پرسش این است که گاز روسیه را کجا قرار است صادر کنیم؟». علاوه بر او همان زمان حمیدرضا صالحی، نایب‌رئیس کمیسیون انرژی اتاق بازرگانی، در گفت‌وگو با «شرق» با بیان اینکه اگر روسیه نتواند گازش را بفروشد، باید بپذیرد که گازش بسوزد و از بین برود»، منتقدانه اظهار کرد که ایران هیچ‌وقت برنامه صادراتی درستی نداشته و فقط اکتفا کرده به قراردادهایی مثل سوآپ. نمونه آن هم سوآپ سه‌جانبه با ترکمنستان بود که سهم ما از آن نهایتاً پنج تا ۱۵ درصد حق ترانزیت بوده است.

صالحی همچنین تأکید داشت که «ایران تاکنون هیچ تجربه مثبت اقتصادی از روسیه نداشته و از این بابت همه نگران قرارداد با روسیه هستند». حمید حسینی، رئیس اتحادیه فرآورده‌های نفتی، هم اعتقاد دارد که ایران ظرفیت چندانی برای صادرات گاز روسیه ندارد و برای این اتفاق، به احداث زیرساخت‌های زیادی در ایران نیاز است که هزینه بالایی می‌طلبد.

روسیه بازنده بازار شد

حالا اما در شرایطی که قیمت گاز در بازار اروپا سقوط کرده و سناریوی زمستان سخت منتفی شده است و تعادل به بازار نفت بازگشته، به نظر می‌رسد که روسیه بازار انرژی را باخته و تلاش می‌کند زیان خود را با دست‌درازی به بازارهای ایران جبران کند.

مرتضی بهرورزی‌فر، تحلیلگر انرژی، پیش‌تر در این زمینه به «شرق» توضیح داد که بازنده بازار انرژی جهان روسیه است؛ چراکه این کشور سهم عمده بازار گاز اروپا را از دست داده و درحال‌حاضر تنها مشتری بزرگش، چین است. به گفته بهرورزی‌فر منابع گاز روسیه در غرب این کشور واقع شده و برای رساندن گاز به شرق یعنی چین، نیاز به احداث خطوط جدید انتقال گاز است. از سوی روسیه برای مایع‌کردن گاز با تولید LNG نیازمند فناوری غرب است و با تحریم این کشور، مسکو در نگهداشت ظرفیت فعلی تولید گاز مایع خود به‌شدت دچار مشکل خواهد شد.

او همچنین افزود: «نکته دیگر اینکه روسیه ناچار است نفت خود را با تخفیف زیاد حدود ۴۰ دلار در هر بشکه به چین و هند بفروشد و از آنجا که هم‌اکنون قیمت نفت در بازار جهان نسبتاً متعادل شده است، درآمدهای نفتی روسیه کاهش چشمگیری خواهد داشت.»

روس‌ها به ایران نیامده‌اند

جالب اینجاست که تلاش برای افزایش ارتباط اقتصادی با روسیه، که به

خبر

زیاد به کمتر از نصف این مقدار کاهش خواهد یافت و احتمالاً به‌طورکامل متوقف شود.

به گفته آژانس بین‌المللی انرژی، واردات LNG توسط چین در سال ۲۰۲۳ می‌تواند رشد کند و با احیای رشد اقتصادی، به سطح خود در سال ۲۰۱۱ نزدیک شود. این سازمان می‌افزاید: این امر بیش از ۸۵ درصد از افزایش مورد انتظار در عرضه جهانی LNG را به خود اختصاص می‌دهد که در هر صورت بسیاری از آن قبل‌ا چین متعقد شده و در نتیجه میزان محموله‌های LNG موجود در بازار اروپا در سال ۲۰۲۳ را محدود می‌کند.

زیان ۲۴۰ هزار میلیارد تومانی خودروسازان

رئیس سازمان خصوصی‌سازی گفت: زیان وارده به خودروسازان که حدود ۱۵۰ هزار میلیارد تومان است، با احتساب سود اذست‌رفته، این زیان بین ۲۳۰ تا ۲۴۰ هزار میلیارد تومان می‌شود.

به گزارش مهر به نقل از وزارت امور اقتصادی و دارایی، حسین قربان‌زاده در دومین نشست هم‌اندیشی صاحب‌نظران دانشگاهی و فعالان صنعت خودرو با وزیر امور اقتصادی و دارایی درباره واگذاری سهام ایران خودرو و سایپا گفت: جلساتی بین وزارت صمت و وزارت امور اقتصادی و دارایی هم با حضور دو وزیر و هم چندین جلسه بدون حضور دو وزیر در زمینه واگذاری سهام دولت در دو شرکت بزرگ خودروسازی ایران خودرو و سایپا برگزار شده است که در جلسات پیشین و همچنین در نشست نخست با دانشگاهیان که در دانشگاه علامه برگزار شد، نظرات حاضران معطوف به بهره‌وری و کارایی صنعت خودرو و اینکه مدل واگذاری چگونه باشد، بوده است.

رئیس سازمان خصوصی‌سازی خاطرنشان کرد: در این جلسات فضای کلی واگذاری صنعت خودرو مطرح شد و قرار است که در این جلسه موضوعات را عینی و جزئی پیش ببریم. اغلب افراد و کارشناسان نسبت به وظایف حاکمیتی دولت در این دو شرکت انتقاد داشتند و اینکه دولت می‌توانست بهتر از این در حوزه مسائلی مانند قیمت‌گذاری و زیان به خودروسازان که حدود ۱۵۰ هزار میلیارد تومان و با احتساب سود اذست‌رفته بین ۲۳۰ تا ۲۴۰ هزار میلیارد تومان می‌شود، عمل کند.

قربان‌زاده ادامه داد: باید در این زمینه به تبادل‌نظر رسید و این نقشه‌که ایستگاه‌هایی داشته باشد و اینکه این ایستگاه‌ها در چه زمان‌هایی باشد، با نظر کارشناسان تأمین شود. همچنین نقد جدی به خودسهامداری خودروسازان مطرح شده است و اگر دولت حاکمیت شرکتی را بپذیرد و رأی دولت در اقلیت و به اندازه سهامش تثبیت شود و قوانین حاکمیت شرکتی اجرا شود، موضوع واگذاری به‌راحتی محقق خواهد شد؛ البته در مورد شرکت سایپا قفل سهامداری باید به شکل دیگری باز شود.